

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-337/20 - 1

Zaak C-337/20

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

23 juli 2020

Verwijzende rechter:

Cour de cassation (Frankrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

16 juli 2020

Verzoekende partijen:

DM

LR

Verwerende partij:

Caisse régionale de Crédit agricole mutuel (CRCAM)

[OMISSIS]

ARREST VAN DE COUR DE CASSATION, KAMER VOOR
HANDELSZAKEN, FINANCIËLE EN ECONOMISCHE ZAKEN, VAN 16
JULI 2020

Beslissend op het cassatieberoep ingesteld door:

1. DM, gevestigd te [OMISSIS] La Ciotat,
2. LR, gevestigd te [OMISSIS] Cassis,

tegen het arrest van de cour d'appel d'Aix-en-Provence (rechter in tweede aanleg Aix-en-Provence) van 6 april 2017 [OMISSIS] in het geschil tussen hen en de caisse régionale de Crédit Agricole Mutuel (CRCAM, onderlinge

landbouwkredietmaatschappij) Alpes-Provence, gevestigd te [OMISSIS] Aix-en-Provence [OMISSIS],

verweerster in cassatie;

Tot staving van hun beroep in cassatie voeren verzoekers de twee bij dit arrest gevoegde cassatiemiddelen aan.

[OMISSIS] [Or. 2]

[OMISSIS] [procedurele opmerkingen]

[D]e kamer voor handelszaken, financiële en economische zaken van de Cour de cassation (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Frankrijk) [OMISSIS] heeft, na beraadslaging overeenkomstig de wet, het onderhavige arrest gewezen.

Feiten en procesverloop

1. Volgens het bestreden arrest (Aix-en-Provence, 6 april 2017) heeft de caisse régionale de Crédit Agricole Mutuel Alpes-Provence (hierna: „bank”) de vennootschap Groupe Centrale Automobiles (hierna: „GCA”), waarvan DM de bestuurder was, op 22 december 2008 een rekening-courantkrediet verstrekt, waarvoor LR borg stond. De bank heeft het krediet opgezegd en vervolgens de borgtocht ingeroepen. LR heeft echter betoogd dat de bank door ongeautoriseerde overmakingen aan derden contractbreuk had gepleegd en dat het bedrag van die overmakingen op de schuldvordering in mindering moest worden gebracht.
2. De cour d’appel heeft LR’s hoger beroep niet-ontvankelijk verklaard. Deze rechter heeft geoordeeld dat GCA krachtens artikel L.133-24 van de code monétaire et financier (monetair en financieel wetboek) een termijn van dertien maanden had om bezwaar te maken tegen de betwiste transacties en dat deze termijn weliswaar onderbroken had kunnen worden door de op 3 maart 2011 uitgewisselde e-mails waarmee de bestuurder van GCA om informatie over deze transacties heeft verzocht, maar na deze datum een nieuwe termijn van dertien maanden was ingegaan. De cour d’appel heeft hieruit afgeleid dat de termijn was verstreken, aangezien het bezwaar tegen de betwiste overmakingen pas bij een memorie van 15 mei 2013 is ingediend.
3. Tot staving van hun cassatieberoep tegen dit arrest voeren DM en LR aan dat artikel L.133-18 van de code monétaire et financier, dat het voordeel biedt van onmiddellijke terugbetaling van niet-toegestane betalingstransacties waarvan de gebruiker kennis geeft aan de bank, niet belet dat de bank in geval van schending van haar zorgvuldigheidsplicht aansprakelijk is uit overeenkomst volgens het gemene recht, indien het bewijs wordt geleverd van daaruit voortvloeiende schade, en dat [Or. 3] de cour d’appel door zijn daarmee strijdige oordeel artikel 1147 van de code civil (burgerlijk wetboek), in de bewoordingen van vóór

de wijziging bij de ordonnance (verordening) van 10 februari 2016, alsmede artikel 1937 van de code civil had geschonden.

4. Aangezien LR dit argument aanvoert in zijn hoedanigheid van borg en dus accessoire debiteur, dient te worden opgemerkt dat „hij die zich borg stelt voor een verplichting tegenover de schuldeiser, deze verplichting op zich neemt indien de schuldenaar deze niet zelf nakomt” (artikel 2288 van de code civil). Artikel 2313, lid 1, van de code civil bepaalt dat „de borg de schuldeiser alle aan de hoofdschuldenaar toekomende verweermiddelen kan tegenwerpen die inherent zijn aan de schuld” en „met name de verrekening van hetgeen de schuldeiser aan de hoofdschuldenaar verschuldigd is” [OMISSIS] [verwijzingen naar nationale rechtspraak]. Deze regel kan van toepassing zijn wanneer de schuldeiser onrechtmatig heeft gehandeld ten aanzien van de hoofdschuldenaar, waardoor de schuldeiser aansprakelijk wordt en de schade moet vergoeden aan de hoofdschuldenaar.
5. Uit artikel 1147 van de code civil volgt dat degene die een verplichting uit een overeenkomst niet nakomt en daardoor de schuldeiser van die verplichting schade berokkent, voor die schade aansprakelijk is. De rechtspraak past het beginsel van volledige vergoeding van de schade toe, met de verplichting dat „het slachtoffer weer in de toestand wordt geplaatst waarin het zich zou hebben bevonden indien de schadeveroorzakende handeling niet had plaatsgevonden” [OMISSIS] [verwijzingen naar nationale rechtspraak].
6. Artikel L.133-18 van de code monétaire et financier, zoals gewijzigd bij ordonnance nr. 2009-866 van 15 juli 2009 tot omzetting van artikel 58 van richtlijn 2007/64/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 november 2007 betreffende betalingsdiensten in de interne markt (PSD1), of artikel 71 van richtlijn (EU) 2015/2366 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2015 betreffende betalingsdiensten in de interne markt (PSD2), waarbij dit artikel zonder substantiële wijziging is vervangen, bepaalt: „Indien de gebruiker overeenkomstig artikel L.133-24 kennis geeft van een niet-toegestane betalingstransactie, betaalt de betalingsdienstaanbieder van de betaler onmiddellijk het bedrag van de niet-toegestane transactie aan die betaler terug en herstelt hij, in voorkomend geval, de betaalrekening die met dat bedrag was gedebiteerd in de toestand zoals die zou zijn geweest indien de niet-toegestane betalingstransactie niet had plaatsgevonden.

De betaler en zijn betalingsdienstaanbieder kunnen bij overeenkomst een aanvullende vergoeding overeenkomen.”

7. De eerste alinea van artikel L.133-24 van de code monétaire et financier, in de versie na wijziging door die regelingen, bepaalt: „De gebruiker van [Or. 4] betalingsdiensten geeft onverwijld en uiterlijk dertien maanden na de debiteringsdatum aan zijn aanbieder van betalingsdiensten kennis van een niet-toegestane of onjuist uitgevoerde betalingstransactie, waarna zijn recht vervalt, tenzij de betalingsdienstaanbieder hem de informatie betreffende die

betalingstransactie niet overeenkomstig hoofdstuk IV van titel 1 van boek III heeft verstrekt of ter beschikking heeft gesteld.”

8. Artikel 58, met het opschrift „Kennisgeving van niet-toegestane of foutieve betalingstransacties”, bepaalt: „De betalingsdienstgebruiker die zich rekenschap geeft van een niet-toegestane of foutieve betalingstransactie welke aanleiding geeft tot een vordering, met inbegrip van een vordering krachtens artikel 75, verkrijgt alleen rectificatie van zijn betalingsdienstaanbieder indien hij hem onverwijld en uiterlijk dertien maanden na de valutadatum van de debitering kennis geeft van de bewuste transactie, tenzij de betalingsdienstaanbieder, in voorkomend geval, de informatie betreffende die betalingstransactie niet overeenkomstig titel II heeft verstrekt of ter beschikking heeft gesteld.”
9. Artikel 60 van de PSD1, met als opschrift „Aansprakelijkheid van de betalingsdienstaanbieder wegens niet-toegestane betalingstransacties”, bepaalt:
 - „1. De lidstaten zorgen ervoor dat, onverminderd artikel 58, de betalingsdienstaanbieder van de betaler, in geval van een niet-toegestane betalingstransactie, de betaler onmiddellijk het bedrag van de niet-toegestane betalingstransactie terugbetaalt en, in voorkomend geval, de betaalrekening die met dat bedrag was gedebiteerd, herstelt in de toestand zoals die geweest zou zijn mocht de niet-toegestane betalingstransactie niet hebben plaatsgevonden.
 2. Aanvullende financiële compensatie kan worden vastgesteld overeenkomstig het recht dat van toepassing is op het tussen de betaler en zijn betalingsdienstaanbieder gesloten contract.”
10. Het cassatieberoep heeft betrekking op de verhouding tussen de aansprakelijkheidsregeling die is vastgesteld in de bovengenoemde richtlijnen, omgezet in de artikelen L.133-18 en L.133-24 van de code monétaire et financier, enerzijds, en van de aansprakelijkheid uit overeenkomst volgens het gemene recht, anderzijds. De kwestie betreft met name het exclusieve karakter van de aansprakelijkheidsregeling in de richtlijnen, die in dit opzicht geen duidelijkheid verschaffen.
11. Aangezien het Hof van Justitie van de Europese Unie zich nog niet op dit punt lijkt te hebben uitgesproken, dient daarover een vraag te worden gesteld.

DICTUM

Gezien artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie [Or. 5] verwijst de cour de cassation de zaak naar het Hof van Justitie van de Europese Unie ter beantwoording van de volgende vragen:

- 1) Moet artikel 58 van richtlijn 2007/64/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 november 2007 betreffende betalingsdiensten in de interne markt tot wijziging van de richtlijnen 97/7/EG, 2002/65/EG, 2005/60/EG en 2006/48/EG, en tot intrekking van richtlijn 97/5/EG aldus worden uitgelegd dat daarbij voor

niet-toegestane of foutieve betalingstransacties een aansprakelijkheidsregeling wordt ingesteld voor de betalingsdienstaanbieder waardoor elke aansprakelijkheidsvordering naar gemeen recht op basis van dezelfde feiten wegens niet-nakoming door deze aanbieder van de verplichtingen die hem door het nationale recht worden opgelegd, wordt uitgesloten, met name wanneer de betalingsdienstgebruiker de betalingsdienstaanbieder niet binnen 13 maanden na de debitering ervan in kennis heeft gesteld dat een betalingstransactie niet is toegestaan of onjuist is uitgevoerd?

2) Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord: verzet dat artikel zich ertegen dat de borg van de betalingsdienstgebruiker zich op basis van dezelfde feiten beroept op de aansprakelijkheid naar gemeen recht van de betalingsdienstaanbieder, de begunstigde van de borgtocht, om het bedrag van de gegarandeerde schuld te betwisten?

[OMISSIS] [procedurele opmerkingen] **[Or. 6]**

Bij het onderhavige arrest GEVOEGDE MIDDELEN

Middelen van [OMISSIS] DM en LR

EERSTE CASSATIEMIDDEL

[OMISSIS] **[Or. 7]** [OMISSIS]

[OMISSIS] **[Or. 8]** [OMISSIS] [uiteenzetting van het eerste middel, gebaseerd op het consumentenrecht, dat niet relevant is voor de prejudiciële vragen]

TWEEDE CASSATIEMIDDEL (subsidiair)

Het bestreden bevestigende arrest wordt bekritiseerd omdat LR daarbij wegens verjaring niet-ontvankelijk is verklaard in zijn hoger beroep tegen de bedragen die van de op naam van GCA geopende rekening aan verschillende ondernemingen zijn overgemaakt en LR dientengevolge is veroordeeld tot betaling van 96 019,36 EUR, vermeerderd met de overeengekomen rente vanaf 26 maart 2012, ter uitvoering van de borgtocht voor de op naam van GCA geopende rekening-courant [OMISSIS];

[SAMENVATTING VAN DE MOTIVERING VAN HET ARREST IN TWEEDE AANLEG] LR stelt dat de bank onrechtmatig heeft gehandeld door zonder toestemming bedragen over te maken aan derden en dat het bedrag van deze afschrijvingen in mindering moet worden gebracht op haar schuldvordering. De bank betoogt daarentegen dat dit een zuiver persoonlijke exceptie is voor de hoofdschuldenaar, die de borg niet kan opwerpen, **[Or. 9]** dat het bedrag van haar schuldvordering definitief is vastgesteld bij het vonnis van de tribunal de commerce de Toulon (handelsrechter Toulon) van 23 oktober 2012 en dat GCA in elk geval heeft ingestemd met de afschrijvingen. De rechter in eerste aanleg heeft terecht geoordeeld dat het hier niet gaat om een persoonlijke exceptie voor de

schuldenaar maar om een exceptie die inherent is aan de schuld, die de borg tegen de schuldeiser kan aanvoeren. GCA had op grond van artikel L.133-24 van de code monétaire et financier een termijn van 13 maanden om deze transacties aan te vechten; deze termijn kon weliswaar onderbroken worden door de op 3 maart 2011 uitgewisselde e-mails waarmee de bestuurder van GCA om informatie over deze transacties heeft verzocht, maar vanaf die datum is een nieuwe termijn van 13 maanden ingegaan. De litigieuze overschrijvingen zijn echter pas in de conclusies van 15 mei 2013 betwist en de termijn is dus verstreken;

[MOTIVERING OVERGENOMEN VAN HET VONNIS IN EERSTE AANLEG] LR stelt subsidiair dat er bedragen verschuldigd zijn aan GCA, de hoofdschuldenaar, omdat er afschrijvingen zijn verricht zonder GCA's toestemming; dat tot 2011 de controle van de boekhouding aan FW was toevertrouwd; dat de bank inbreuk op het contract heeft gemaakt door overmakingen te verrichten zonder ondertekende opdracht of toestemming. LR heeft de bank aangemaand alle rekeningen over te leggen en het saldo van de [betrokken bankrekening] [OMISSIS] te berekenen met inachtneming van de geannuleerde afschrijvingen. Hij begroot het bedrag van deze afschrijvingen op 94 123,26 EUR. Volgens de bank gaat het om een persoonlijke exceptie van de hoofdschuldenaar, waarop de borg zich niet kan beroepen. Dit betoog kan niet worden aanvaard: LR heeft zich borg gesteld voor het negatieve saldo van de betreffende bankrekening, de exceptie is dus niet persoonlijk voor GCA maar heeft ook rechtstreeks betrekking op de borg. De bank voert echter terecht aan dat de hoofdschuldenaar de hoogte van de door hem verschuldigde bedragen niet heeft betwist voor de tribunal de commerce de Toulon, die hem heeft veroordeeld tot betaling van het negatieve saldo dat LR heden betwist [OMISSIS]. LR baseert zijn exceptie bovendien op de code civil, terwijl bankrekeningen worden beheerd door de code monétaire et financier, in het bijzonder door de artikelen L.133-25 en [L.133-6, I]. De code monétaire et financier vereist geen schriftelijke toestemming voor afschrijvingen van de rekening. De afschrijvingen ten gunste van de vennootschappen Etra FI, Flex Call, RF Solution en Azur Conseil worden al sinds 2008 vermeld op de afschriften van de bewuste rekening. De bank heeft tijdens de mondelinge behandeling de cheques overgelegd die zijn afgegeven door DM, bestuurder van GCA, ten gunste van RF Solution, voor hetzelfde bedrag als het bedrag dat LR heden betwist. Na de laatste cheque, afgegeven op 1 april 2009, zijn de afschrijvingen met hetzelfde bedrag en [Or. 10] dezelfde maandelijkse frequentie voortgezet. Hoewel DM in maart 2011 is begonnen de bank per e-mail om inlichtingen te verzoeken, is het niet voorstelbaar dat een beroepsbeoefenaar dergelijke afschrijvingen laat doorgaan zonder vragen te stellen. GCA had hoe dan ook binnen 13 maanden bezwaar moeten maken, zoals bepaald in artikel L.133-25 van de code monétaire et financier. De bezwaren die LR heden opwerpt, zijn verjaard en dus niet-ontvankelijk. Bovendien heeft de bank geen balansen van GCA ontvangen aan de hand waarvan nagegaan had kunnen worden of de betalingen aan de vennootschappen die aan hun boekhouder zouden toebehoren, geen beloningen vormden, die als lasten van GCA afgetrokken hadden kunnen worden en zodoende zouden hebben geleid tot een lagere omzet. Deze twijfels worden versterkt door het feit dat de afschrijvingen weliswaar zijn gedaan ten

gunste van vennootschappen die toebehoren aan boekhouder FW, maar deze niet in rechte is betrokken omdat hij deze bedragen onverschuldigd zou hebben ontvangen. Op grond van deze elementen staat vast dat GCA heeft ingestemd met de heden door LR betwiste afschrijvingen. Zijn vordering tot verrekening van de genoemde bedragen met de borgtocht wordt afgewezen. LR wordt derhalve veroordeeld tot betaling van 96 019,39 EUR aan de bank, vermeerderd met de overeengekomen rente vanaf 26 maart 2012, ter nakoming van de borgtocht voor de rekening-courant [OMISSIS] geopend op naam van GCA.

1. [MIDDELEN VAN HET CASSATIEBEROEP] Artikel L.133-18 van de code monétaire et financier, op grond waarvan niet-toegestane betalingsverrichtingen waarvan door de gebruiker kennis is gegeven aan de bank, onmiddellijk worden terugbetaald, belet niet dat de bank daarnaast contractueel aansprakelijk is in geval van niet-nakoming van haar controleverplichting indien het bewijs wordt geleverd van daaruit voortvloeiende schade. De cour d'appel heeft artikel 1147 van de code civil, in casu van toepassing (thans artikel 1231-1), en artikel 1937 van de code civil geschonden door het hoger beroep van LR inzake de overschrijvingen van de rekening op naam van GCA naar verschillende vennootschappen niet-ontvankelijk te verklaren wegens verjaring en door te oordelen dat „LR zijn exceptie baseert op de code civil terwijl deze rekeningen beheerst worden door de code monétaire et financier”, terwijl LR zich, niettegenstaande artikel L.133-18 van de code monétaire et financier betreffende niet-toegestane betalingstransacties, kon beroepen op de contractuele aansprakelijkheid van de bank.

[OMISSIS] [Or. 11] [OMISSIS] [uiteenzetting van het tweede en het derde onderdeel van het tweede middel van de hogere voorziening, ontleend aan schending van procedureregels, niet relevant voor de prejudiciële vragen]

WERKDOEL